

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo a elektronický obchod

Obchodní vztahy, ke kterým v e-komerci dochází jsou upraveny podle obchodního zákoníku, popřípadě podle dalších speciálních právních norem. Takovým případem budiž často zmiňovaný Zákon o elektronickém podpisu č. [227/2000](#) Sb. nebo Zákon na ochranu spotřebitele č. 634/1992 Sb

Obchodní vztahy, ke kterým v e-komerci dochází jsou upraveny podle obchodního zákoníku, popřípadě podle dalších speciálních právních norem. Takovým případem budiž často zmiňovaný Zákon o elektronickém podpisu č. [227/2000](#) Sb. nebo Zákon na ochranu spotřebitele č. [634/1992](#) Sb. Nebudu se ve svém příspěvku podrobně zabývat těmito normami, protože o obou citovaných normách ve vztahu k e-komerci se vedou již delší dobu v odborných kruzích diskuse a rozebírat je na tomto místě by bylo nadbytečné.

Otázkou je, jak je to však s právní úpravou na globálním internetovém trhu, protože hlavní předností, ale zároveň i potencionální hrozbou internetu je právě jeho celosvětová působnost.

Proto se na globální úrovni řada institucí vhodným právním ošetřením internetového fenoménu zabývá. Významnou je tak např. aktivita Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL) která vyústila mj. v přijetí modelového zákona o elektronickém obchodu. Velmi intenzivní je v poslední době činnost OECD vyznačující se mimo jiné snahou o přijetí unifikujícího dokumentu v oblasti zdanění e-commerce. Legislativní aktivita ES je poměrně známá, už proto, že její „produkty“ postupně přejímáme - např. v podobě zákona o elektr.podpisu. Právní regulaci el. obchodování dále řeší Světová organizace obchodu (WTO) a další instituce.

Pravdou však je, že otázky jako např. podle čeho se právně upravují vztahy, kdy je sídlo firmy odlišné od fyzického umístění jejího elektronického obchodu a sídla zákazníka a jak je to s ochranou spotřebitele v tak obtížně právně definovatelném prostředí jako je internet na své jak globální, tak české zodpovězení stále čekají.

Razantním krokem a možnou inspirací se zdá být jedna z nejčerstvějších iniciativ vzešlých z Evropské unie.

Je motivovaná jediným záměrem: vytvořit pravidla, která posílí stále nedostatečnou důvěru v e-komerci, jejichž cílem je pokus o vypracování závazné směrnice, podle níž by bylo spotřebitelům umožněno při řešení jejich virtuálních sporů použít místně příslušných soudů a zákonů týkající se ochrany spotřebitele, což jak jistě uznáte, přináší obrovské zjednodušení při řešení případných sporů s internetovými obchodníky.

Jako příklad bych uvedl následující: případný spotřebitel již nemusí řešit problémy typu: na který soud se má obrátit, když firma sídlí v jedné zemi, avšak svůj webový obchod provozuje v zemi jiné apod. Hlavním úkolem tohoto opatření je zprůhlednit a zjednodušit cestu k právu.

Pravidla kamenného podnikání a elektronického podnikání jsou stejná. Budu-li totiž například podnikat bez příslušného živnostenského oprávnění, dopustím se neoprávněného podnikání a budu nucen nést z toho vyplývající sankce. A je úplně jedno zda mám kamenný nebo internetový obchod. Totéž platí o trestných činech, daňových podvodech, správních deliktech atd. Je pouze otázkou času

než se obecně přijme skutečnost, že podnikání na internetu je zcela rovnocenné s podnikáním klasickým, resp. že se realizuje za stejných právních podmínek.

Pouze kvalitní právní ošetření sníží riziko budoucích sporů, ať už se jedná o spory mezi společnostmi a vnějším prostředím nebo spory mezi společníky internetových firem navzájem. Naprostá většina internetových projektů jsou podnikatelskými záměry se vším všudy, a proto je nutné k nim také tak přistupovat.

Pokud se na e-komerci dívám stejně jako na jakékoli jiné podnikání, pak nevidím jiná nebezpečí než ta, která jsou notoricky známá. Rozhodně však varuji před unáhlenými kroky v případech, kdy si nejsme zcela jisti s kým jednáme. Činíme-li právní úkon, je nutné, aby subjekty vznikajícího právního vztahu byly vždy přesně individualizované. Proto není možné uzavřít platně smlouvu s někým kdo nemá právní subjektivitu. Pokud od někoho takového kupříkladu něco koupíte či využijete za úplatu jeho službu, uzavřete jakousi gentlemanskou dohodu, která nebude vynutitelná u soudu. V e-komerci je třeba dát si na uvedené dvojnásobný pozor. Z toho důvodu všichni s otevřenou náručí očekávají naplnění zákona o elektronickém podpisu.

Právní režim smluv uzavřených za pomoci zaručeného elektronického podpisu je shodný s právním režimem smluv uzavřených klasickým způsobem. Obchodní vztahy se tedy budou řídit obchodním zákoníkem. Co se týká mezinárodního obchodu, pak právní řád, kterým se bude smluvní vztah řídit, stanoví mezinárodní právo soukromé, popř. dohoda účastníků.

Uvedu další příklad. Chci-li uzavřít písemnou smlouvu, mohu nyní její návrh poslat e-mailem. Pošlu-li tedy zmíněný návrh a opatřím-li ho zaručeným elektronickým podpisem, činím právní úkon se všemi se všemi právními následky. Obdržím-li pak stejným způsobem podepsané přijetí mého návrhu, byla smlouva řádně uzavřena. Dojde-li pak ke sporu, mohu se bez obav obrátit na soud, aby dlužníka k plnění donutil. A žalobu mohu soudu odeslat stejným způsobem, prakticky odkudkoliv.

V otázce vymahatelnosti práva na poli e-komerce v mezinárodním měřítku, pak připomínám ustanovení § 16 zákona o elektronickém podpisu. Ten upravuje uznávání zahraničních certifikátů. Pokud dojde ke splnění některé z podmínek zde vymezených, např. stanoví-li bilaterální nebo multilaterální mezinárodní smlouva, že uznává jako kvalifikované certifikáty, certifikáty které vydal určitý zahraniční poskytovatel certifikačních služeb, pak je takový zaručený podpis roven zaručenému podpisu našemu, se všemi důsledky, které z toho vyplývají. Co se týká samotné vymahatelnosti práva v případě sporu ze smlouvy se zahraničním partnerem, bude nutné postupovat podle konkrétních hraničních určovatelů mezinárodního práva soukromého, tak jak je tomu v klasickém mezinárodním obchodě.

Hlavní cíle pro dosažení ideální transparentnosti a důvěry v e-komerci bych definoval takto:

1. Zajištění "přístupu pro všechny" - přímá spojitost mezi rozšířením internetu a cenou připojení a je zřejmé, dá se tedy předpokládat změny v této oblasti, neboť lokální tarify jsou v Evropě ještě stále vysoké.
2. Zajištění "digitální vzdělanosti" - Digitální vzdělanost se musí stát součástí základního vzdělání. Velký důraz bych kladl na celoživotní vzdělávání.
3. Dokončení legislativního rámce pro Novou ekonomiku - Jasná, důsledná a průhledná pravidla jsou klíčem k zajištění bezpečného elektronického obchodování a k důvěře zákazníků. Právní rámec musí být do značné míry flexibilní, aby se snadněji adaptoval na technologické změny. Úprava, ze které je dle mého názoru třeba vycházet je obsažena ve směrnících a v návrzích Evropské

komise.

Dovolte mi nyní přejít podrobněji ke směrnici o el. obchodu.

Návrh směrnice upravující některé právní aspekty elektronického obchodování v rámci Evropského společenství byl schválen Evropskou komisí před dvěma lety. Návrh byl doplněn o připomínky Rady a Parlamentu a 8. června 2000 byl přijat v definitivním znění. Evropa tak dala poprvé jasně najevo (nepočítáme-li otázku elektronického podpisu upravenou směrnicí 99/93/EC z roku 1999), že bere internetové obchodování vážně a že má v úmyslu mu věnovat (i legislativní) pozornost. V preambuli směrnice vzletně stojí: "Rozvoj elektronického obchodu v rámci informační společnosti poskytuje v rámci ES významné pracovní možnosti, obzvláště pro malé a střední podniky, stimuluje ekonomický růst a také přispívá k vyšší konkurenceschopnosti evropského průmyslu." Jistě lze jen souhlasit.

Výchozím impulsem ke komunitární úpravě elektronického obchodování byla skutečnost, že právní řády jednotlivých členských států vykazují značné rozdíly, jednak v obecné obchodněprávní oblasti a jednak v míře pozornosti věnované elektronickému obchodu. Vznikají tak zbytečné hranice bránící rozvoji natolik globálnímu jevu jako je e-business. Jednotná evropská úprava má tento problém vyřešit.

Směrnice, předpokládá, že v blízké budoucnosti bude doplněna ještě směrnicí řešící finanční a platební aspekty elektronického obchodu. Výslovně je však zdůrazněno, že jde o úpravu výhradně pozitivní bez ambicí upravovat sankce za porušení. Sankcionování, a to i včetně případné trestněprávní kvalifikace, zůstává tedy plně na vůli členských států.

Předmětem úpravy směrnice je volný pohyb služeb informační společnosti. Co však služby informační společnosti vlastně jsou? Půjde o široké množství ekonomických aktivit odehrávajících se na internetu: prodávání zboží on-line, poskytování informací, komerční komunikace, vyhledávání dat, apod.

Službami spadajícími pod úpravu směrnice však nebude doručování zboží (byť zakoupeného on-line), televizní a rozhlasové vysílání nebo například činnosti, které z povahy věci nemohou být vykonávány na dálku (účetní audit, lékařské poradenství vyžadující vyšetření pacienta atd.). Směrnice také nezasahuje do vnitrostátních úprav požadavků na jakost zboží, bezpečnostní standardy, odpovědnost za vady a podobně.

Obsah směrnice bych shrnul do následujících bodů:

1. Jak bylo již výše zmíněno, v preambuli stojí: "Rozvoj elektronického obchodu v rámci informační společnosti poskytuje v rámci ES významné pracovní možnosti, obzvláště pro malé a střední podniky, stimuluje ekonomický růst a také přispívá k vyšší konkurenceschopnosti evropského průmyslu."

2. Výslovně je zdůrazněno, že jde o úpravu výhradně pozitivní bez ambicí upravovat sankce za porušení. To zůstává plně na vůli členských států.

3. Pod úpravu směrnice nespádají: doručování zboží (byť zakoupeného on-line), televizní a rozhlasové vysílání nebo například činnosti, které z povahy věci nemohou být vykonávány na dálku.

4. Úprava poměrně razantně vystupuje proti nevyžádané komerční komunikaci (hromadné rozesílání reklamních e-mailů, spam) a to když stanovuje, že takové e-maily musejí být na první pohled spotřebitelem rozeznatelné a musejí respektovat tzv. opt-out, tedy odregistrování uživatele z databáze na žádost (čl. 7 směrnice).

5. Vznikající e-businessový projekt nesmí být bržděn nutností získávat předchozí povolení nebo jakékoliv podobné státní autorizace - transparentnost a jednoduchost je myšlenkou, která se prolíná celou směrnicí. Tento princip je bez přehánění fundamentální

6. Povinné údaje, které o sobě musí e-obchodník zveřejnit:

- a) jméno,
- b) adresu, kde se nachází fyzické sídlo,
- c) další informace včetně e-mailové adresy, která umožní rychlý a efektivní kontakt

7. Každý stát musí ve lhůtě (která v případě této směrnice vyprší 17. ledna 2002) schválit vlastní zákon podrobně upravující danou problematiku.

To, že soukromé právo vstupuje (alespoň po stránce formy) do nového věku dosvědčuje ustanovení čl. 9, které zaručuje smlouvám uzavřeným elektronickou cestou stejnou váhu jako kontraktům na papíru. Výjimkou mohou být pouze smlouvy o nemovitostech (které písemnou formu vyžadují tradičně, i v Česku), zajištění závazku ručením a dokumenty z oblasti práva dědického a rodinného (což je vcelku logické, stačí si představit, jak by se notáři tvářili na elektronickou závěť).

Zajímavá jsou také ustanovení, která vylučují odpovědnost obchodníka, pokud jeho činnost spočívá pouze v pasivním technickém (zpravidla automatickém) předávání nebo skladování dat. Typicky půjde o e-mailové providery nebo poskytovatele prostoru pro umístění osobních webových stránek. V takových případech obchodník nebude odpovědný za obsah zmiňovaným způsobem zpracovávaných dat, byť by byl třeba protiprávní. Státy se navíc zavazují, že nebudou poskytovatelům komunikačních a skladovacích služeb ukládat povinnost obsah monitorovat a tak na ně přenášet úkol aktivně vyhledávat porušování práva.

Závěrem je nutné dodat, že směrnice zavazuje pouze členské státy Evropského společenství. Internetových komercí sídlících například ve Spojených státech se úprava nedotkne i když je možné předpokládat, že v USA budou existovat podobné předpisy podobného obsahu. Směrnice ES navíc fungují pouze jen jako jakési šablony, které je nutné teprve zapracovat do právních ráďů konkrétních zemí. Každý stát musí ve lhůtě připravit vlastní právní úpravu, ať už v podobě samostatného zákona nebo řadou novelizací příslušných předpisů. Otázka, do jaké míry tak bude muset učinit Česká republika je stále otevřená a je tématem řady diskusí.

(Uveřejněný text je záznam z přednášky Mgr. Chocholy na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně dne 5.4.2001)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Směrnice o transparentnosti odměňování a GDPR: Nové regulatorní paradigma ochrany osobních údajů v pracovněprávních vztazích](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Proměna definice závislé práce a konec postihování pracovníků: Analýza dopadů](#)

připravovaného zákona o platformové práci

- Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny
- EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků
- AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho
- Souhrn významných událostí ze světa práva
- Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody
- Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol
- Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu